

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Integreringsavdelingen
postmottak@bld.dep.no

Høringsuttalelse til NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor - et spørsmål om rettsikkerhet og likeverd

Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse (NAKMI) ble opprettet i 2003 av Helse- og omsorgsdepartementet og administreres av Oslo universitetssykehus. NAKMIs oppdragsgiver er Helsedirektoratet.

Målet for NAKMIs virksomhet er å skape og formidle forskningsbasert kunnskap som kan fremme god helse og likeverdige helsetjenester for personer med innvandrerbakgrunn. NAKMIs primære målgrupper er beslutningstakere, helseledere, helsepersonell, forskere og studenter. Det er med utgangspunkt i dette perspektivet og med et særlig vekt på likeverdige helsetjenester at NAKMI svarer på høringen.

NAKMI er glad for at bruk av tolk i offentlig sektor nå er satt så tydelig på agendaen gjennom utvalgets grundige arbeid.

Vi har imidlertid noen bemerkninger å komme med og våre kommentarer knytter seg hovedsakelig til kapittel 5 og kapittel 7 i NOU 2014:8.

Generelt mener NAKMI at pasienters rett til likeverdige helsetjenester skal ivaretas og ikke må nedprioriteres på bakgrunn av økonomiske eller organisatoriske forhold.

Til kapittel 5

- Likeverdige helsetjenester kan bare oppnås når alle pasienter har samme tilgang til informasjon, og når pasient og helsepersonell er i stand til å kommunisere tilfredsstillende.
- Det er åpenbart at pasienters rettigheter påvirkes av manglende tolkebruk, slik det er beskrevet i kapittel 5.
- NAKMI mener videre at rapportens kapittel 5 gir en korrekt beskrivelse av utfordringene knyttet til tolketjenesten. For eksempel er bruk av ikke-kvalifisert tolk som familie, særlig barn, og venner av pasienter en utfordring. Dette kan føre til at kommunikasjon

og informasjonsflyt mellom pasient og helsepersonell ikke er god som igjen kan vanskeliggjøre diagnostisering og behandling blant annet på grunn av misforståelser, feiloversettelser og at informasjon holdes tilbake. Det påvirker også pasienters mulighet til å forstå og benytte sine pasientrettigheter. Ved bruk av profesjonell tolk kan dette unngås.

- NAKMI deler utvalget sin bekymring for underforbruket av kvalifisert tolk i helse- og omsorgstjenestene og støtter alle tiltakene som er foreslått i kapittel fem.

Til kapittel 7

- NAKMI deler utvalgets konklusjoner når det gjelder det økende behovet for tolketjenester for innvandrere og flyktninger framover. NAKMI vil også fremheve behovet for ytterligere forskning og kartlegging knyttet til behovet for og organisering av tolketjenester. Uten ytterligere forskning og kartlegging kan det bli vanskelig å målrette tiltak.
- Av tiltakene som utvalget foreslår i kapittel 7, vil NAKMI fremheve tiltak 14, 15,16,17,19 som spesielt viktige. Tiltak 17 vil være særlig vesentlig når det gjelder utvikling av målrettede tiltak.

Vi har også bemerkninger til følgende tiltak

- Tiltakene 6 og 7 er tiltak som omtaler bruk av tolk i barnevernssaker og barnehage/skole. Vi vil her understreke at det bør kreves spesiell kunnskap og kompetanse for å kunne tolke for barn. Det er derfor viktig at dette aspektet innlemmes i tolkeutdanningen og at det synliggjøres i tolkeregisteret at tolken har kvalifikasjoner i tolking for barn.
- Tiltak 21 omtaler styrking av tolkeutdanningen. Vi foreslår at man i tolkeutdanningen innlemmer moduler om forskjellige typer brukere og oppdrag. Dermed er tolkene bedre forberedt på mangfoldet av oppgaver som de kommer til å møte. Det er store forskjeller mellom å tolke i retten og å tolke for barn i barnevernssaker, for pasienter i psykisk helsevern eller på somatiske sykehus.
- Tiltak 60, 61, 62, 63 og 64 i kapittel 14 om opplæring i kommunikasjon via tolk er etter NAKMIs syn veldig viktig for å redusere underforbruk av tolk og sikre bedre kvalitet i tolkingen. I tillegg til opplæring i ulike utdanninger er det avgjørende at det settes av tilstrekkelige ressurser til opplæring av offentlige ansatte og da spesielt den store andelen som arbeider i helse- og omsorgstjenestene.
- Tiltak 77 omhandler lovpålagt bruk av tolk. Vi støtter et forslag om at det lovfestes at det skal brukes tolk i gitte situasjoner. Det er viktig at det gjøres tydelig og eksplisitt i hvilke situasjoner loven skal gjelde. Ved for utydelige betingelser blir det mulig å definere for mange situasjoner som ikke "viktige" nok til å kreve kvalifisert tolk. Dermed kan retten til likeverdige tjenester og individers rettssikkerhet svekkes.

NAKMI støtter alle konklusjonene og tiltakene i høringen, og mener det er særdeles viktig at tiltakene implementeres slik at man får en påkrevet kvalitetsforbedring og et kompetanseløft når det gjelder tolking i offentlig sektor. NAKMI mener at det er avgjørende at det blir avsatt tilstrekkelige ressurser til implementering av de ulike tiltakene. Dette er viktig for å yte likeverdige helsetjenester til språklige minoriteter, innvandrere og flyktninger, og for å ivareta pasientsikkerhet for en økende andel av befolkningen og sikre alle pasienter forsvarlig og nødvendig medisinsk behandling og omsorg.

NAKMI
Oslo, 31.mars 2015

Med vennlig hilsen

Bernadette N. Kumar
Direktør

Elżbieta Anna Czapka
Emine Kale
Ragnhild Storstein Spilker